

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

ועכשיו שאנו עומדים בין כסא לעשור, כלומר בין חג-המולד לראש-השנה של ה'ת"ש מוצא אני את עצמי מהויב קדם כל

לברך אתכם, תלמידי היקרים, ואת כלנו בברכת חג שמחה או כמו שהם אומרים בל-שונם: MERRY CHRISTMAS ולכבוד "יום-טוב" אספר לכם מעשה שהיה בשבוע זה, משעה בתינוקות שנשבו לבין העכו"ם: ביום שני זה, שחל להיות בו ערב יו"ט שלהם, עברתי לפני החנות של מורומס וראיתי שתי ילדות יהודיות, בנות שש ושבע ובנראה מהעיר העתיקה, עומדות לפני ההלונות היפים מרהיבי-עינים ומסודרים בטוב טעם לכבוד היום — ושתיהן מסתכרות בתבנית זקן בעל זקן ארוך ולבן, איש השלג של הנוצרים, שעמיד לראוה בתוך החלון.

— "הביטינא" — אמרה אחת לחברתה בז'גון — "הן זהו הזקן שהביא לנו תמיד את כל הדברים הטובים". — "כן, כן" — ענתה השניה — "אני יודעת: שמו"ט קלויז והוא יבוא גם הלילה ויכין לנו דברים טובים בתוך הנעל"...

לשמע דבורים כאלה נודעו עתי ופנתי אליהן בשאלה: — "הגדנה-לי, ילדות, באיזה בית-ספר אתן לומדות?"

פקפקו הפעוטות רנע ואחר הרימה הקטנה את שתי עיניה באלכסון קצת ואמרה: — "בבית-הספר האנגלי"....

ומהמת שהמעשה הזה אינו מסוגל, כנראה, לשמחה אתכם ביותר, חביבי התלמידים, אספר לכם מעשה אחרת — לא שלילי! — ביהודי אחד שקבע לו דירה בכפר ופתח לו שם חנות. עברו ירחים אחדים, אביו כותב לו מכתב ושואל לו על מצב פרנסתו. הנו משיב תשובה קצרה: "ברוד השם! בכפרנו דנים כבר על בנין "צרקוב" (בית-תפלה לרוסים). עברו עוד ירחים אחדים, האב שואל שוב על מצב-הפרנסה והנו משיב שוב תשובה קצרה: "השם ירחם! בכפרנו דנים על בנין בית-מדרש".

המעשה הזה של היהודי מרוסיה ששמח על ישוב הגויים והצרקוב שלהם בכפרו, לשם פרנסתו, עלה על דעתי בשעה שעברתי בשבוע זה ברחובות ירושלים עיה"ק וראיתי בחנויות אחכ"י צר קו"ב שלם עם מודעות ואכרזות על צלבים ואילנות, "הנרות הללו" שלהם וכיצים מבריקות וכיוצא בזה — והכל לשם הפרנסה המרה; אמרתי בלבי: רבש"ע! נער הייתי וגם זקנתי ולא ראיתי גוי מוכר ציציות ומוזות ואפימו

לא טלית ותפלין, ולא מצינו שילדי הנוצרים יחכו למשל, לאליהו הנביא שלנו כשם שילדותינו מבנות "אגודת ישראל" מסתמא, עומדות לפני חלונותיו של מורומס ומצפות לביאת ס"ט קלויז שלהם, בלילה?... סבותי בכל העיר, בשווקים וברחובות, בכל ימי חנוכה, בקשתי ולא מצאתי — לא את שאהבה נפשי הלילה! — אלא אף חנוכיה אחת דולקת על חלונות הגויים כמו אילך-המולד, למשל, שהתנוסס — כך מספר לי תלמידי מת"א — על חנותו של בריכוכבא לכבוד שותי הגוון שלו מבני עשרת הש' בטיס. וכי סלקא דעתך, למשל, שהם יחלקו מתנות לבניהם בפורים או בחנוכה שלנו ויקנו להם סביבונים או, למשל, אה האלפום היפה והנהדר של רבן בחנות "בצלאל", בשם שראיתי בעיני יהודים משלנו ממנהלי בנקים וסתם פקידים שקנו לבניהם צעצועים בנעלים דוקא לכבוד החג שלהם... וכשנכנסתי בשבוע זה לחנותו של "קדם" מצאתי שם יהודי צעיר ואביו בעל זקן, שדרשו למכר להם "הם" (בשר חזיר). וכשנשתומם החנוני על דרישתם זו, אמרתי לו כי רוצים הם, כנראה, ללכת בחוקותיהם... בקצור, היה ששון ושמחה בכל הארץ בשבוע זה:

אחדים מפקידי מלונות הגבוהים דוקא, מהני בבלאי ופיליפאי עם מטרוניתות מפרות הבשן, חגנו ברב פאר והדר את "סילבסטר אבנד" בפנסיון "מלמד" שכרחוב מסררה.

הקוינו ביפו ערך נשפרקודים (Dancing בלע"ז) לכבוד שמחת-הלילה, וגם מלון אלנביי לא שתק הפעם ונתגנבתי שם אף נשפרה-מולך של יום-טוב שני של גלויות שלהם. ישבתי בין הפקידים הגבוהים מעשרת השבטים וראיתי לפני קבוץ גלויות ממש: אנגלים, צרפתים וגם מבני-ישמעאל. לכבוד השלום דברו האנגלים צרפתית נקיה, והצרפתים אכלו בולבוסין חמין כדי לבטא את האנגלית. מרב חדוה התירו להם בעלי-התרבושים לשתות גם כוס יין והיהודים שלנו היו "בגלופין" ולכבוד הערב בטלו את המטבח הכשר. האולם היה מקושט יפה יפה ו"דנסיןג" עד אור הבקר כדי לקיים מה שנאמר: "וגר זאב עם כבש". ביהוד עם "כבשה"...

מהמושבנות לא קבלתי עדיין שום ידיעות ברבר הגנה-מולך, כדי למסר לכם דו"ח שלם מכל הארץ... * * * וה' ירחם! בעירנו דנים כבר על בנין בית-מדרש, כלומר על פתיחת מדרשה משור תפת ליהודים ולערכים מעובונו של היהודי ההודי כדור י... כי כך דרכם ומולם של בני עמנו: ישראל נתבע לעגל בוינה ונותן חצי מיליון פונט — הן קראתם בראד-היום? — לבנין מכללה בשביל הגויים שונאי-ישראל ר"ל, וכדורי זה לא נתבע ונותן את כל רכושו למשכני, אלא שבני עשרת-השבטים הבקיאיים בספורט שחקו עם "כדורנו". זה ורחפו אותו לצדם אלה עגל...

ממשלתנו הרוממה אמרה לו: "הודו" ולנו היא אומרת: "כוש"... ואי"ה בקרוב בימינו ילמדו שם ילדי ישראל "מורה אני" מתובל קצת ב"אהר-העמיות" ובני-ישמעאל ידרשו בעל-פה את הפסוק שלהם: "לא אללעה אלא אללעה וכו'" עם קצת "מוסה קזימיות" ונסק הלמודים הכללים יהיו — אנגלים. ולא עוד אלא שהם יהיו רודפי-שלום בין הני תרי צדדי, כנהוג...

ועדיין אנו מתאוננים על מצבנו המדיני בארץ. לפנינו, בימי ממשלת התורכים ימ"ש, יצאנו במהמתי-הגנה מרן ועד באר-שבוע נגד שלטון השפה הגרמנית, ועכשיו כשוכינו ב"ה לבית-לאומי שלם בארצנו: נציב יהודי ראש-עיריה עברי, שרהשכלה יהודי בן-יהודי וגם שרהמשפטים לאמי ואפילו גרוד סגני השפה העברית — הרינו יושבים בחבוק ידים ונתנים מזיו השכינה האנגלית כצדיקים נמרזים שמלאכתם, מלאכת הקדש, נעשית ע"י אחרים... ואת חטאי אני מזכיר: כשקראתי בשבוע זה את מאמרו הנלהב של מ. כרמון בדאד-היום אמרתי: קשה יהיה גם גירת שיעריה של גמנסיה הנה עברה בירושלם שנים נגדו שיעריה הארץ למה גרים!... * * *

מונע באהלי קרד. וסברא חזקה היא כי שכר לו "מנין" שלם של חלוצים מחוסרי-עבודה והלביש אותם "טאקיות" לראשם ו"עבאיות" שחורות כבידואים וכך רב עמד וצלם במד כונתו את שייך ברנשטיין, שייך אברטוביץ, שיד טרוצקי וכל יתר השיכים שלנו ואבי "שאו"ל" הקטן בתוכם. עפ"י הזמנה מיוחדת באמריקה כדי להראות שם לטובת קרן-היסוד סרט מיוחד מהפוליטיקה הערבית שלנו... וגם ה"רבי" שהיה והרבנית שתאריך ימים ושנים ירדו מצרימה כדי לעשות בקוד רשמי, כנראה, לת. מ. פרעה מלך מצרים בארמונו התחתון אשר בלוקסור ויראו את רב עשרו שנשאר לו אחר הנצול הגדול של אחכ"י יוצאי מצרים. ואי"ה בשבוע הבעל"ס יסע אל המלך חוסיון במזרח ונפגשו נכדו של נבי מוסה ונינו של מוחמד בעיר-הכירה של עמון ומואב... גם התרנגול, להברילי, נסע אל המלך כדי להביא לו "כתר תורה" של ר' חיים מירושלם...

אין אני בקי ב"כ בעניני הפוליטיקה המזרחית ואין אני יודע מה יהיה למשל, לאחר שיעזב ה"רבי" את "החרד" שלו ואולם כפי ששמעתי מאחורי-הפרגוד בלשכה דחשאי, חוששין שמא משחקים עמנו כציון את "מזרח ו מערב" ממש כמו בראינע "ציון" ובקורו זה של הזקן ממכה יוכיח!... * * *

החדש שלי ב"הארץ". לא הייתי כימי בהולנדיה ומסופקני מאד אם גם המשחקים על הבמה ראו מימיהם דייגים הולנדים ואפילו שכנתי הטובה שהיתה במדינות ההן וראתה אותן פנים אל פנים, נשבעה לי בהן-צדקה שלא הכירה אותה על הבמה... ואולם, לאחר שישבתי לי בשורות האחרונות — בחרף אני יושב בשורה הראשונה, לא מהמת ענוה יתרה חלילה אלא פשוט מפני הקור השורד שם — והסתכלתי אל החזיון, הפצתי לשאל מאת הרג'יסור שאלה קמנה: אם אמנם נהוג שם בתולנדיה לקנות רק זוג אחד של כפכפניות בשביל כל בני-הבית, לרבות הנשים היוצאות ובאות בכל רגע? ובכלל איני יודע איזהו הדרך עבר הזוג היחיד הזה ושב תמיד אל הבמה בלי רגלים?... גם הלבדלים ההולנדים אנשים מוזרים הם באמת — יסלח לי הקונסול ההולנדי שלנו ביפו! — שמחפכים את שלחנם במשרד והמגרה מופנה לא אליהם כלומר אל הלבדלים, כנהוג, אלא דוקא אל הקהל... ואפילו הקומקום שעמד ורתח על הכירים לא העלה קיטור כדרך "הקומקומים" הרוחחים בארצנו, אולי מפני שהאש נתקרה על הבמה... אנב שמעתי את ה"סופה והסערה" מאחורי הקלעים וזכרתי את הסערה ההיא שהטביעה את "החלוץ" ביפו, וביחוד את הסופה האחרונה שהרסה שם את ביתו של מלכוב, אולי בזכות ה"פמפלם" שלו נגד בן-יהודה?... איני ידען גדול בתיאטרונים, ואולם עד

בקי כ"כ בכל הסכסוך הזה, אבל עצתי
אמונה לחברי הועד-המפקח דנו שיכניסו
בתקציב שלהם לשנה החדשה וגם יכינו
מראש כמה מאות פונטים כדי לשלם קנסות
גם ליתר המורים של ביה"ס שלהם...

אגב, נודע לי כי הועד-המפקח הזה
החליט לשלח מכתבים-חוזרים לצירקולרים
(בלע"ז) לכל בתי הספר והמוסדות כדי להכ-
ריו ולהודיע כי הפס"ד שיצא מאת ביה"ד
של ועד-החנוד אינו כדיון. וזה מזכירני את
המעשה שהיה באותו רב דק"ק לטיטשוב
שהיו לו מתנגדים, כנהוג, והוציאו עליו שם
רע כי נתפס לדבר עבירה ר"ל. מה עשה?
— הלך ושלח שני שליחים שיכריזו בכל
היודים ובכל בתי-הכנסיות והמדרשות כי
ה"מעשה של הרב מלטיטשוב" הוא שקר
וכזב.

וכן הועיל הרב החכם לפרסם את
המעשה שלו..

* * *

ולסוף תקון טעות קטנה שנפלה בשבוע
זה בדאר-היום ע"א העתון "על המשמר"
הנתמך מאת גולדברג וטולקובסקי. "הבחור-
הזעזער" שכח להוסיף את העיקר, כי הכסף
בא סהונו של מאיר פתח י..

בהוגי הסופרים מספרים כי העתון הזה
יעמד על המשמר לתקף כל מיני "לזות
שפתים" בדאר-היום"...

עז מות

בביתו.. אגב הייתי מוותר גם על הקונצרט
של המזנון המלוה בשעת ההפסקות את
נגינות בטהובן או פגניני, למשל, בשירת :
"בורדי גוזו!" — "שוק-לייט"!! וגם
את הטיילים על היציעות בשעת ההצגה
והנגינה הייתי שולח ל"טייל" קצת ברחוב
ולתפלל "פטום הקטרת" בחוץ...

ואימתי ישיר היהודי? — כשהוא רעב.
ידעתי שני מורים שהחליפו עשרים גרוש של
ה"משביר" בשני שילינגים מזומנים כדי
לקנות כרטיס לנשף הסמפוניה של גולינגו,
— לכהפ"ח קצת מזון רוחני..

אגב, הייתי מיעץ לבעלי-הקונצרטים שלנו
ולטובת הכלל והאמנות בעירנו, שידפיטו
בתוך התכנית של הקונצרט ויכתבו בפרוש
בכל המקומות הדרושים: "כאן מוחאים כף"
או "כאן יושבים במנוחה ואין מפריעים את
הסדר", כמו שכתוב במחזורי הנשים: "כאן
בוכין", מחמת שאין מוקדם ומאוחר לקהל
שלנו במחזאת-כפים, והקונצרט האחרון
של הסימפוניה יוכיח!...

* * *

קראתי בצער גדול את הידיעה ע"א
הקנס של ק"כ פונטים, שהטילו על המנהל
המסכן של ביה"ס הריאלי בחיפה בגלל תקיעת
כף שלא כדרכו לאחד המורים שלו, כידוע,
וכנראה שהועד המפקח בחיפה קבל עליו
לשלשל במחילה את המעות לתובע. אין אני